

Nr 24.

Ankom till riksdagens kansli den 15 april 1921 kl. 5 e. m.

Utlåtande, angående dels verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning, dels ock användande av riksbankens vinst för år 1920.

Enligt § 4 i den för bankoutskottet gällande instruktion har utskottet att undersöka och granska riksbankens tillstånd och huru densamma styrd och förvaltnad blivt, och bör utskottet därvid med synnerlig uppmärksamhet följa de fullmäktiges åtgärder, som avse metalliska kassans upprätthållande samt myntutväxlingens fortgång och bestånd. Sedan utskottet numera fullgjort detta uppdrag, får utskottet avgiva berättelse över den verkställda granskningen.

För granskningens verkställande har utskottet tagit del av *dels* fullmäktiges i riksbanken allmänna och särskilda protokoll för tiden från och med den 10 januari 1920, intill vilken dag ansvarsfrihet beviljats för deras i protokollen antecknade beslut och åtgärder, och till början av innevarande års riksdag, *dels* de av vederbörande revisorer avgivna berättelser om verkställd granskning av riksbankens såväl huvudkontors som samtliga avdelningskontors i orterna förvaltning under år 1919, *dels ock* fullmäktiges med utskottets memorial nr 1 till riksdagen överlämnade berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning år 1920, ävensom de av styrelserna för riksbankens avdelningskontor i avseende å dessa kontors förvaltning under samma år lämnade redogörelser.

I fråga om metalliska kassans ställning, sedelutgivningen, in- och utlåningsrörelsen ävensom övrig verksamhet vid riksbankens huvud- och avdelningskontor samt vid Tumba bruk tillåter sig utskottet att för en närmare kännedom om hithörande förhållanden hänvisa till de utförliga sifferredogörelser, som lämnats i de berättelser, vilka avgivits av riksdagens revisorer och riksbankens fullmäktige, liksom i utskottets förut till riksdagen avlätna memorial nr 1.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 8 saml. 19 häft. (Nr 24.)

Å sin utlånings- och övriga rörelse redovisar riksbanken för år 1920 en vinst, efter verkställda avskrivningar uppgående till 7,507,626 kronor 62 öre, nämligen:

	Å riksbankens eget kapital.		Å avbetalnings-lånefonden.		Summa vinst år 1920		Summa vinst år 1919.	
	Kronor	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Vid huvudkontoret	—	—	288,685	33	288,685	33	2,677,109	16
» kontoret i Göteborg	3,444,420	25	101,872	18	3,546,292	43	942,598	52
» » » Malmö	4,362,900	29	42,341	22	4,405,241	51	1,180,587	20
» » » Falun	345,820	95	19,902	90	365,723	85	127,961	34
» » » Gävle	1,219,913	50	21,001	23	1,240,914	73	477,694	14
» » » Halmstad	160,429	61	19,125	43	179,555	04	68,110	19
» » » Härnösand	595,959	35	22,113	87	618,073	22	259,333	07
» » » Jönköping	564,883	82	48,676	05	613,559	87	125,067	70
» » » Kalmar	452,689	25	14,768	95	467,458	20	68,872	97
» » » Karlskrona	265,972	68	34,596	78	300,569	46	129,294	52
» » » Karlstad	356,709	81	12,798	19	369,508	—	119,134	18
» » » Kristianstad	519,721	—	16,663	41	536,384	41	132,211	22
» » » Linköping	579,696	03	60,387	08	640,083	11	127,227	69
» » » Luleå	248,335	30	63,838	11	312,173	41	193,707	27
» » » Mariestad	134,260	75	9,111	89	143,372	64	74,964	45
» » » Norrköping	363,414	72	43,686	11	407,100	83	58,409	21
» » » Nyköping	872,364	55	15,662	35	888,026	90	167,246	34
» » » Sundsvall	1,447,212	47	29,418	03	1,476 630	50	762,761	09
» » » Umeå	358,720	40	30,524	07	389,244	47	151,922	18
» » » Uppsala	752,245	31	29,612	16	781,857	47	369,435	14
» » » Visby	97,839	55	33,962	49	131,809	04	46,828	64
» » » Vänersborg	219,138	11	6,612	54	225,750	65	63,339	50
» » » Västerås	374,912	88	5,886	15	380,799	03	173,836	51
» » » Växjö	93,004	86	7,929	79	100,934	65	2,016	40
» » » Örebro	862,032	70	17,593	03	879,625	73	280,726	35
» » » Östersund	489,376	98	25,320	56	514,697	54	184,417	44
	19,181,975	12	1,022,096	90	20,204,072	02	8,969,812	42
Avgår skillnaden mellan nedskrivningar och vid huvudkontoret uppkommen vinst*)	12,696,445	40	—	—	12,696,445	40	—	—
Summa	6,485,529	72	1,022,096	90	7,507,626	62	8,969,812	42

*) Dessutom hava odisponerade vinstmedel från föregående år kr. 24,827,119.81 använts till ytterligare nedskrivning av värdet å utländska valutor.

1:o.

Revisorerna hava under § 35 i sin berättelse angående riksbanken anført följande (sid. 34—35):

Ang. riksbankens utländska tillgodohavanden.

»På förslag av bankoutskottet beslöt 1917 års riksdag, att riksbankens då tillgängliga vinstmedel för år 1916 skulle bibehållas åt riksbanken för framtida disposition i avsikt att få medel tillgängliga för täckande av eventuella kursförluster å riksbankens utländska tillgodohavanden; och hava liknande beslut fattats vid därpå följande riksdagar beträffande riksbankens senare årsvinster.

Sedan av riksbankens sålunda reserverade medel tillhopa 6 miljoner kronor enligt riksdagens beslut tagits i anspråk för ökande av riksbankens avbetalningslånefond, återstår av dessa medel ett belopp av tillhopa kronor 24,827,119: 81.

I samband med fråga om användning av riksbankens vinst för år 1919 framhöll riksdagen såsom sin mening, att vid uppgörande av riksbankens bokslut för år 1920 tidpunkten borde vara inne att taga i anspråk samtliga vid bokslutet till riksbankens disposition stående medel i den utsträckning, som kunde finnas vara av behovet påkallad för åstadkommande av en med läget på marknaden för utländska valutor överensstämmande reglering av det bokförda kursvärdet å riksbankens utländska fordringar.

Med anledning härav hava revisorerna underkastat ifrågavarande bokföringsvärden en närmare granskning och därvid funnit att, ehuru bokförda värden å de utländska tillgodohavanden, som riksbanken innehade vid krigsutbrottet och även därefter förvärvat, under de senare åren undergått avsevärda nedskrivningar, dessa värden likväl i vissa fall vid 1919 års bokslut upptagits betydligt högre än dåvarande marknadsvärden.

För att kunna fullfölja riksdagens härovan uttalade önskan att vid riksbankens bokslut för år 1920 få helt avskriva den anmärkningsvärda förlust, som tillskyndas riksbanken genom innehavet av ifrågavarande utländska valutor, finnas tillgängliga ej blott från föregående år reserverade medel utan även vinstmedel för innevarande år, vilka enligt senast tillgängliga månadsöversikt angående riksbankens tillgångar och skulder uppgingo till nära 32 miljoner kronor och som vid årsskiftet torde stiga med ännu några miljoner kronor, så att sammanlagda beloppet av för ifrågavarande ändamål tillgängliga medel kunna beräknas uppgå till över 60 miljoner kronor vid slutet av år 1920.

Att vinstmedlen för innevarande år väsentligt överstiga motsvarande belopp för föregående år, lärer vara beroende ej blott på lånerörelsens större omfattning och det höjda diskontot år 1920 utan även på den omständigheten, att sådana medel i år ej i samma omfattning som förut använts för nedskrivning av kursvärden, och synas båda dessa förhållanden i ungefär lika grad hava medverkat till ökningen.

Emellertid finna revisorerna med utgående från de kurser, som förekommit under innevarande november månad, att på nu angivet sätt riksbankens utländska valutor vid bokslutet för år 1920 böra kunna bokföras till värden, som överensstämma med läget på marknaden, vilket revisorerna hava velat för riksdagen förmäla.»

I sin till bankoutskottet ställda, till riksdagen genom utskottets memorial nr 1 överlämnade berättelse hava fullmäktige meddelat, att i enlighet med riksdagens därom uttalade mening samtliga till riksbankens disposition stående medel vid 1920 års bokslut använts till nedskrivning av det bokförda kursvärdet å riksbankens utländska tillgodohavanden.

Med anledning av revisorernas ovanberörda uttalande har utskottet anmodat fullmäktige att inkomma med yttrande i ärendet.

Då utskottet ansett sig böra ingå i en närmare undersökning av orsakerna till den betydande förlust, som under krisåren uppstått på riksbankens utländska affärsrörelse, har utskottet därvid uttalat önskvärdheten av att fullmäktige lämnade en på samma gång fullständig och översiktlig framställning över nämnda rörelse från tiden för krigsutbrottet, med angivande därvid *dels* av de skäl, som tid efter annan varit bestämmande för fullmäktiges åtgärder i avseende å denna rörelse, *dels* av verkligen uppkomna förluster å densamma *dels* ock vilka tillfällen kunnat förefinnas att under angivna tid minska riksbankens tillgodohavanden i riksmark.

Med anledning härav har utskottet från fullmäktige fått emottaga en så lydande skrivelse:

Fullmäktige.

»Ett riktigt bedömande av riksbankens utrikes affärer under krigstiden fordrar, att vederbörlig hänsyn toges till den ställning, riksbanken sedan gammalt intager på den svenska marknaden för utländska valutor.

Varje centralbank har på detta område en av sina viktigaste uppgifter såsom vårdare i sista hand av det egna landets valuta. Denna uppgift löses på olika sätt av de olika centralbankerna. Några centralbanker deltaga i handeln med utländska valutor endast undantagsvis och i den mån detta är nödvändigt för den egna valutans skyddande. Andra centralbanker deltaga mera regelbundet, men ingen annan centralbank torde på detta område utöva en, i förhållande till storleken av det egna landets utrikes handel och övriga finansiella förbindelser med utlandet, så omfattande och ingripande verksamhet som Sveriges riksbank. Det har före krigsutbrottet varit en ingalunda ovanlig företeelse, att riksbanken legat inne med en behållning av utländska valutor *överstigande* vårt lands totala nettobehållning av utländska valutor.

Under åren 1906—1910 stod vårt lands betalningsbalans gent emot utlandet, sådan den framgår av bankstatistiken, kontinuerligt på minus. Under dessa fem år överstego privatbankernas skulder till utlandet, efter avdrag av deras fordringar, ständigt riksbankens utrikes fordringar. Den 31 mars 1909 t. ex. uppgingo riksbankens fordringar i utlandet till 25·9 miljoner kronor, privatbankernas skulder, efter avdrag av fordringar, till 96·2 miljoner kronor, vadan således betalningsbalansen i sin helhet nämnda dag visade skulder utöver tillgångar till ett belopp av icke mindre än 70·3 miljoner kronor. Från och med mars 1911 har betalningsbalansen i sin helhet stått på plus, men under hela år 1911 samt vid slutet av sju månader 1912, sju månader 1913 och fem månader 1914 visade pri-

vatbankernas betalningsbalans överskjutande skulder utöver tillgångar. Under hela åren 1906—1911 samt vid slutet av nämnda antal månader åren 1912—1914 vilade alltså i stort sett hela omsorgen om betalningsbalansens upprätthållande på riksbanken. Den 31 juli 1914 hade riksbanken en behållning av 111.3 miljoner kronor, privatbankerna skulder utöver tillgångar 12.2 miljoner kronor, vadå en överskottet av betalningsbalansen i dess helhet utgjorde 99.1 miljoner kronor. Från och med augusti 1914 har privatbankernas betalningsbalans visat överskott.

Dessa uppgifter visa klart omfattningen av riksbankens ansvar för upprätthållandet av landets betalningsbalans under tiden före krigets utbrott.

Under tiden närmast efter krigsutbrottet befarade man, att brist på utländska betalningsmedel skulle uppstå, varför en sträng ransonering iakttoos vid försäljning av utländska valutor. Valutor såldes endast till betalning av sådana varor, som ansågos mest nödvändiga för folkhushållningen. Till följd därav, att exporten försiggick mera obehindrat än importen, befunnos emellertid dessa farhågor ogrundade, och i stället för den väntade knappheten på utländska valutor inträdde efter hand som kriget fortgick öfverflöd på valutor. Sitt maximum, enligt bankstatistiken, nådde överskottet i den utländska betalningsbalansen den 28 februari 1919 med ett belopp av 609 miljoner kronor. I själva verket var dock överskottet vida större, enär bankerna under krigets gång efter hand samlat utrikes fordringar i svenska kronor till stora belopp. Dessa fordringar ha numera till största delen blivit betalda. Enligt bankstatistiken ställde sig den utländska betalningsbalansen den 31 januari 1921 sålunda: behållning hos riksbanken 105.8 miljoner kronor, hos privatbankerna 228.8 miljoner kronor, summa 334.6 miljoner kronor.

I nära sammanhang med riksbankens framträdande ställning på marknaden för utländska valutor står riksbankens bestyr med bestämmandet av valutakurserna. Dessa fastställas i utlandet på börserna. Någon börs för utländska valutor har icke existerat här i landet under de senaste årtiondena. Alltsedan valutabörsen här upphörde, har riksbanken ensam bestämt valutakurserna, sedan början av år 1916 dock efter samråd med privatbankerna.

Fastställandet av kurserna på utländska valutor sker i riksbanken på grund av de kurstelegram, riksbanken dagligen mottager från Kristiania, Köpenhamn, Berlin, Amsterdam, Paris, London och New York, samt med hänsyn tagen till det kursförslag, som avlämnas av privatbankerna. Detta kursförslag uppgöres dagligen vid sammanträde kl. 11.30 med ombud för privatbankerna, vid vilket sammanträde chefen för riksbankens utrikesavdelning numera är närvarande. Före sammanträdet överlägga förste deputeranden och utrikesavdelningens chef rörande de synpunkter, den senare bör göra gällande vid sammanträdet. Kl. 12 fastställas kurserna i riksbanken.

Kursernas fastställande av riksbanken medför givetvis viss skyldighet för riksbanken att försvara kurserna, i all synnerhet om riksbanken påverkat privatbankernas förslag eller vidtagit ändringar i förslaget. Om riksbanken sänkt en kurs under vad privatbankerna föreslagit, måste riksbanken vara beredd att sälja, om riksbanken höjt en kurs, måste riksbanken köpa. Detta medför ofta uppoffringar för riksbanken, men dessa uppoffringar uppvägas av förmånen för näringslivet i dess helhet av valutakurser, bestämda uteslutande med hänsyn till det verkliga dagsvärdet.

Mellan riksbankens och privatbankernas ställning gent emot marknaden för utländska valutor råder en grundväsentlig skillnad. Riksbanken har i sista hand ansvaret för upprätthållandet av landets utländska betalningsbalans i dess helhet, under det att envar privatbank kan inskränka sig till att sköta sin egen betalningsbalans gent emot utlandet.

Denna skillnad mellan riksbankens ställning och privatbankernas ställning gent emot marknaden för utländska valutor medför givetvis en djupgående olikhet mellan riksbankens och privatbankernas sätt att handhåva hithörande angelägenheter. En privatbank kan — och gör det säkert ofta — betrakta och sköta sina utländska affärer huvudsakligen ur ren vinstsynpunkt. Frestelsen härtill har under krigstiden varit så mycket större, som vinstmöjligheterna till följd av de abnorma kursfluktuationerna varit så exceptionellt stora. Om riksbanken hängivit sig åt dylika spekulationer, skulle även riksbanken ha kunnat göra stora kursvinster. Ett oeftergivligt villkor för att riksbanken skall kunna på ett tillfredsställande sätt verkställa kurssättningen, är emellertid att denna sker fullt opartiskt och dikteras endast av rent sakliga hänsyn. Riksbanken måste strängt avhålla sig från alla valutaspekulationer. Om riksbanken inläte sig på sådana, skulle förtroendet till och respekten för de av riksbanken fastställda kurserna totalt undergrävas.

Då riksbanken icke kunnat hindra spekulatören i utländska valutor, vilken under de senaste åren förekommit här liksom överallt i utlandet i mycket stor utsträckning, har riksbanken måst inskränka sig till att genom kurssättningen och därmed följande köp eller försäljning av valutor söka moderera kursfluktuationerna. Den återhållsamhetens politik, riksbanken här måst följa, har icke blott berövat riksbanken stora vinstmöjligheter utan har även tid efter annan tvingat riksbanken till betydande uppoffringar.

Riksbankens valutapolitik har icke fått vara någon politik för dagen, utan har måst inrikta sig på längre sikt, på framtiden. Riksbanken har, under krigstiden ännu mer än under fredliga förhållanden, varit förpliktad att för alla eventualiteter vara beredd att tillhandahålla de utländska valutor, som för landets behov kunde vara erforderliga. Riksbanken har icke såsom privatbankerna kunnat köpa och sälja valutor endast därför, att detta för tillfället kunnat ske med god vinst. Riksbanken har måst tillse, att den ständigt hade tillräckliga reserver av valutor för att kunna möta oväntade situationer. Vinstsynpunkten har icke fått vara avgörande för riksbankens valutapolitik.

Härmed hava fullmäktige redogjort dels för den ställning, riksbanken intager på den svenska marknaden för utländska valutor, dels för de synpunkter, som varit vägledande för riksbankens utrikes valutapolitik.»

Vid omförmälda skrivelse var fogad en promemoria, innefattande vissa uppgifter av beskaffenhet att hänföras till fullmäktiges särskilda protokoll.

Utskottet.

Under ärendets behandling hava sammanträden hållits mellan utsedda delegerade för utskottet och fullmäktige; och hava delegerade därvid från fullmäktige fått emottaga dels muntliga upplysningar dels ock

skriftligen avfattade sådana av ovan angiven art, vilka ansetts vara av betydelse för frågans bedömande.

Utskottet hade vidare haft för avsikt att för erhållande av en jämförelse låta verkställa en undersökning, huru förhållandena på motsvarande områden gestaltade sig inom centralbankerna i Danmark och Norge ävensom i Holland och Schweiz. Vid den undersökning, som i sådant syfte påbörjats, visade det sig emellertid, dels att det för utskottet tillgängliga materialet var ofullständigt, dels ock att för ett fullt objektivt och sakligt bedömande av frågan det vore nödigt att utsträcka undersökningen till betydande handelspolitiska områden, vilket dock den tid, som stått utskottet till buds, icke medgivit.

Fullmäktige hava framhållit, att sekretess rörande riksbankens utländska affärsrörelse vore oundgängligen nödvändig redan under vanliga förhållanden. Dessa affärer äro också enligt riksbankslagens bestämmelser hänvisade till fullmäktiges särskilda protokoll. En dylik sekretess vore givetvis ännu mera av behovet påkallad under de förhållanden, som nu äro rådande. Utskottet delar denna fullmäktiges uppfattning.

Såsom av det anförda framgår, hade utskottet hos fullmäktige anhållit om uppgift å verkliga uppkomna förluster å den utländska affärsrörelsen.

I detta avseende hava fullmäktige framhållit, att frågan huru mycket riksbanken under krigstiden förlorat på nyssnämnda rörelse enligt fullmäktiges mening kunde besvaras först sedan valutakurserna någorlunda stabiliserats. Fortfarande förekomme häftiga fluktuationer, som för riksbanken kunde på en enda dag betyda värdeförändringar till belopp av miljoner kronor. Så länge dylika våldsamma kursfluktuationer förefunnes, kunde man icke tala om ett fast värde på riksbankens behållningar av utländska valutor. Först sedan valutakurserna någorlunda stabiliserats, inträdde ett fast värde; och först sedan antingen ett fast värde på valutorna etablerats eller riksbanken utan hänsyn till kursläget nödgades i större utsträckning sälja sina valutor, inträdde verklig förlust eller verklig vinst. Något tvång att sälja hade hittills icke förelegat och syntes icke behöva befaras, åtminstone icke under den närmaste tiden. Om tvång till försäljning inträdde, visade detta, att tillgången på valutor vore knapp, och om tillgången bleve knapp, komme kurserna efter all sannolikhet att stiga.

Utskottet vill erinra därom, att i riksbankens bokslut för åren 1915—1920 redovisats följande vinstbelopp:

år 1915	kronor 7,507,120·95
» 1916	» 5,884,751·41
» 1917	» 9,086,108·86
» 1918	» 7,531,720·69
» 1919	» 8,186,205·88
» 1920	» 7,507,626·62

Emellertid hava i förenämnda bokslut i större eller mindre utsträckning riksbankens utländska valutor i allmänhet upptagits till värden, överstigande riksbankens avista försäljningskurser. Det bokföringssystem beträffande de utländska valutorna, som riksbanken följt under kristiden, har tillämpats alltsedan år 1911. I detta system ingår, att en utjämning av bokföringsvärdet äger rum vid utgången av varje kvartal med hänsyn till då noterade kurser. Den vinst, som därvid redovisas, behöver alltså icke utgöra någon verklig vinst. Om riksbanken exempelvis under ett kvartal ökat sitt innehav av en viss utländsk valuta, och denna ökning skett efter dagskurs men beloppet vid närmaste kvartalsreglering upptagits till riksbankens allmänna högre bokföringskurs, har visserligen kontot tillförts en vinst, men denna motsvaras icke av det verkliga läget. Inköp och försäljningar, nedskrivningar och uppskrivningar vid kvartalsskiftena ingripa så i varandra, att det synes vara hart när omöjligt att angiva några bestämda förlustsiffror.

Det torde emellertid vara uppenbart, att därest riksbankens valutor under här ifrågakvarande år varit bokförda i enlighet med gällande kursvärden, några vinstbelopp icke kunnat redovisas.

Redan år 1916 ifrågasattes inom utskottet, huruvida icke större eller mindre del av 1915 års bokförda vinst borde reserveras för täckande av eventuella kursförluster å riksbankens utländska tillgodohavanden och följande år beslöts på förslag av utskottet, med hänsyn till de världspolitiska förhållandenas utveckling, att 1916 års vinstmedel skulle bibehållas åt riksbanken för framtida disposition. Enahanda beslut hava fattats under de närmast följande åren. Vid frågans behandling förlidet år uttalade riksdagen, i enlighet med utskottets därom gjorda hemställan, att samtliga vid bokslutet för år 1920 till riksbankens disposition stående medel då borde tagas i anspråk i den utsträckning, som kunde finnas vara av behovet påkallad för åstadkommande av en med läget på marknaden för utländska valutor överensstämmande reglering av det bokförda kursvärdet å riksbankens utländska fordringar.

I överensstämmelse med den av riksdagen sålunda uttalade mening hava fullmäktige, såsom redan förut nämnts, använt samtliga reserverade

vinstmedel jämte större delen av det bokförda överskottet å bankens rörelse för år 1920 till sådan nedskrivning.

Bokföringsvärdena hava härigenom reglerats i närmaste överensstämmelse med dagskurserna. Det belopp, som sålunda togs i anspråk dels av de reserverade vinstmedlen dels ock av överskottet på den inrikes rörelsen, uppgick till 42,222,000 kronor.*) En fullständig reglering ned till dagskurserna blev icke vidtagen bland annat med anledning därav att fullmäktige ansågo ett belopp av 4 miljoner kronor vara erforderligt för höjning av avbetalningslänefonden, vilken höjning också sedermera av innevarande års riksdag beslutits.

Utöver förenämnda direkta nedskrivningar till belopp av 42,222,000 kronor användes år 1919 för samma ändamål av vinstmedlen på den inrikes rörelsen ett belopp av 12,374,000 kronor och året därförut ett belopp av 11,257,000 kronor. Men förutom nu angivna poster å tillhoppa 65,853,000 kronor hava under krigsåren för nedskrivning av de utländska valutorna använts ränteinkomsterna å de utländska tillgodohavandena med undantag av räntorna å statspapperna, som tillförts den allmänna vinst- och förlusträkningen, ävensom å den utrikes rörelsen uppkomna kursvinster. De senare kunna av redan angivna skäl icke närmare bestämmas. Vad de förra beträffar, vill utskottet meddela, att enligt erhållna upplysningar de utländska kontokuranträntorna för åren 1914—1920 utgjort omkring 10,800,000 kronor.

Enligt vad utskottet inhämtat, skulle den 31 sistlidna januari, med användande av då till förfogande stående överskottsmedel, en fullständig reglering ned till samma dag noterade kurser hava kunnat genomföras.

Det är visserligen obestridligt, att under de gångna krigsåren rätt exceptionella förhållanden och att det därför varit synnerligen vanskligt att bedöma den ekonomiska situationen. Tillfällen torde emellertid icke hava saknats för riksbanken att genom utbyte av valutor eller annorledes åstadkomma en jämnare riskfördelning, men hava fullmäktige på anförda skäl ansett sig icke böra vidtaga åtgärder i sådant syfte.

Vad angår det framtida bokföringsvärdet å riksbankens utländska tillgodohavanden, vill utskottet framhålla den synnerliga angelägenheten av att, för såvitt icke extraordinära förhållanden vid något tillfälle sådant påkalla, detsamma icke sättes högre än det vid kursregleringen gällande värdet.

Vad sålunda förekommit har utskottet ansett sig böra för riksdagen

omförmåla.

*) Odisponerade vinstmedel från föregående år kr. 24,827,000: —

Vinstmedel för år 1920 » 17,395,000: —.

2:o.

Ang. protokoll och berättelser.

Vid granskning av ovannämnda protokoll och berättelser har utskottet i övrigt icke funnit skäl till annat yttrande än det, som återfinnes under nästföregående punkt.

3:o.

Ang. användande av riksbankens vinst för år 1920.

Enligt § 1 i den för bankoutskottet gällande instruktion åligger det utskottet att till riksdagen meddela yttrande och förslag om användande av den under föregående året upplupna bankovinsten.

I årets statsverksproposition är någon andel i riksbankens vinst för år 1920 icke uppförd bland inkomsterna å 1922 års riksstat.

Av sistnämnda vinstmedel, utgörande 7,507,626 kronor 62 öre, har, såsom förut nämnts, ett belopp av 4 miljoner kronor enligt riksdagens beslut överförts till avbetalningslånefonden.

Inom utskottet har nu ifrågasatts, huruvida icke förhållandena vore sådana, att återstoden av vinsten 3,507,626 kronor 62 öre kunde tagas i anspråk för statsverkets räkning.

Utskottet har i detta ärende inhämtat yttrande från fullmäktige i riksbanken, vilka i skrivelse den 14 innevarande april meddelat, att fullmäktige icke hade något att häremot erinra och att, om så skedde, beloppet, lämpligen avrundat till 3,500,000 kronor, syntes böra tillhandahållas statskontoret med en fjärdedel under en var av månaderna januari, april, juli och oktober 1922.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må besluta,

a) att av riksbankens vinst för år 1920 skall till statsverket överlämnas ett belopp av 3,500,000 kronor, samt

b) att statsverkets andel i bankovinsten skall av fullmäktige i riksbanken tillhandahållas statskontoret med 875,000 kronor under en var av månaderna januari, april, juli och oktober 1922.

4:o.

Ang. tillstyrkande av ansvarsfrihet.

Efter granskning av riksbankens räkenskaper för år 1919 hava riksdagens senast församlade revisorer i sin därom avgivna berättelse med-

delat, att vid riksbankens förvaltning under den tid granskningen omfattat revisorerna ej funnit något att erinra, samt att de för sin del ansåge, att ansvarsfrihet borde fullmäktige beviljas.

De revisorer, som, valda av riksdagen, granskat avdelningskontorens i orterna förvaltning år 1919, hava likaledes i sina berättelser tillstyrkt ansvarsfrihet för kontorens styrelser. I enlighet med föreskriften i § 4 av den för utskottet gällande instruktion vill utskottet meddela, att med avseende å riksbankens tillstånd, styrelse och förvaltning under den tid, granskningen omfattat, utskottet ej funnit anledning till erinran utöver vad härovan förekommit, samt att utskottet för sin del anser, att ansvarsfrihet bör beviljas fullmäktige.

Utskottet hemställer alltså,

att ansvarsfrihet må fullmäktige i riksbanken beviljas *dels* för förvaltningen under år 1919 av bankens såväl huvudkontor som samtliga avdelningskontor i orterna, *dels ock* för de beslut och åtgärder, som finnas antecknade i fullmäktiges protokoll från och med den 10 januari 1920 till och med den 9 januari innevarande år.

Stockholm den 15 april 1921.

På bankoutskottets vägnar:

EMIL KRISTENSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar Gustafsson, Öhngren, Vindahl, Johansson i Friggeråker, Östberg, Walles, Enhörning och Söderbom samt

av andra kammaren: herrar Kristensson, Gustafsson i Örebro, Jansson i Kungsör, Borg, Sommelius, Ryberg, Borggren och Wikström.